

Asia: VN/15267/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaisten sijoitusten seurannasta ja lupamenettelyistä

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain tarkoitus

-

2. 2 § Määritelmät

Lakiesityksen mukaan ulkomaisella sijoituksella tarkoitetaan toimenpidettä, jonka ulkomainen sijoittaja toteuttaa suoraan tai välillisesti luodakseen suoria yhteyksiä toimenpiteen kohteeseen harjoittaakseen taloudellista toimintaa Suomessa. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan ”uuden käsitteen omaksumista ehdotetaan, koska ulkomaisen sijoituksen määritelmä kattaa yritysostojen lisäksi myös muut sijoitus- ja investointimuodot, kuten uuden liiketoiminnan perustamisen. Näin määritelmä vastaisi paremmin niitä tilanteita, joissa ulkomaisen sijoittajan vaikutusvalta tai toiminnan käynnistäminen Suomessa voi olla seurannan kannalta merkityksellistä.”

Metsähallitus katsoo, että määritelmän suhdetta eräisiin käytännössä merkittäviin järjestelyihin tulisi täsmentää perusteluissa. Olisi erityisesti tarpeen selvittää, kattaako ulkomaisen sijoituksen määritelmä liiketoimintakaupat sekä pitkäaikaisen alueiden vuokraamisen, alivuokrauksen, käyttöoikeusjärjestelyn tai vuokraoikeuden siirron 4 §:n mukaisiin uutta liiketoimintaa luoviin kohteisiin, kuten esim. datakeskustoimintaan tai uusiutuvan energian hankkeisiin. Metsähallitus näkemyksen mukaan hallituksen esityksen perusteluissa tulee ottaa kantaa edellä mainittuihin, jotta vältetään tulkinnanvaraisuudet.

Liiketoimintakaupat ovat TEM:n 5.2.2025 päivätyn arviomuistion mukaan kuuluneet yritysostolain soveltamisalaan. Metsähallitus luovuttaa hankekehittämänsä uusiutuvan energian hankkeet pääsääntöisesti liiketoiminta- tai omaisuuserien kauppana eikä perusta hankkeita varten erillisiä projektityhtiöitä, joita voisi luovuttaa osakekaupoin. Metsähallitus pitää tärkeänä, että liiketoimintakaupat ovat jatkossakin selkeästi lain soveltamisalan piirissä.

Metsähallitus tekee myös pitkäaikaisia vuokra- tai käyttöoikeussopimuksia lain 4 §:n mukaisiin uutta liiketoimintaa luoviin kohteisiin, kuten esim. datakeskustoimintaan tai uusiutuvan energian hankkeisiin. Nykyinen yritysostolainsäädäntö eikä kiinteistökauppoihin soveltuva laki eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta (470/2019) sovellu alueiden vuokraamiseen tai

alivuokraukseen Tämän vuoksi vuokraus- ja käyttöoikeusjärjestelyt näyttävät jäävän sekä yritysjärjestelyjä koskevan valvonnan että kiinteistönhankintojen luvanvaraisuuden ulkopuolelle. Lakiesityksessä laajennetaan lain soveltamisalaa ottamalla käyttöön ulkomaisen sijoituksen määritelmä, joten vähintään hallituksen esityksen perusteluissa olisi tarpeellista selventää, onko edellä kuvatut pitkäaikaiset vuokra-, alivuokra- ja käyttöoikeusjärjestelyt lain soveltamisalan piirissä vai ei. Jos lakiesityksen jatkotyöstössä arvioitaisiin, että tällaisten järjestelyjen tulisi myös kuulua lain soveltamisalan piiriin joidenkin toimialojen osalta, tulee soveltamisalan olla täsmällinen ja siihen tulee liittää oikeasuhtaiset kynnysarvot resurssien hallinnoimiseksi ja sääntelyn ennakoitavuuden turvaamiseksi, kuten esim. kiinteistönhankintojen osalta on tehty.

3. 3 § Seurannan kohteet

-

4. 4 § Uutta liiketoimintaa luovat sijoitukset seurannan kohteina

Hallituksen esityksen mukaan esitetyn säännöksen soveltaminen datakeskustoiminnan osalta perustuisi datakeskustoiminnan tosiasialliseen käyttötarkoitukseen ja palvelusisältöön eikä pelkkä teknisen datakeskuskapasiteetin tarjoaminen sellaisenaan johtaisi sijoituksen luvanvaraisuuteen. Metsähallitus huomauttaa, että puhtaat datakeskusten hankekehittäjät, joiden tarkoitus on luovuttaa hanke viimeistään ennen rakentamistöihin ryhtymistä hankkeen varsinaiselle operaattorille, eivät välttämättä tiedä, mihin tosiasialliseen käyttötarkoitukseen tai palvelusisältöön, hankkeen varsinainen operaattori tulee datakeskusta käyttämään. Hallituksen esityksessä todetaan, että ”Pelkkä teknisen datakeskuskapasiteetin tarjoaminen ei sellaisenaan johtaisi sijoituksen luvanvaraisuuteen”. Lain perustelut jättävät hieman tulkinnanvaraiseksi tarkoitetaanko tällä, että ulkomainen sijoitus tällaiseen hankekehitysyhtiöön ei ole vielä luvanvaraisuuden piirissä, mutta hankkeen myynti varsinaiselle operaattorille kuitenkin olisi luvanvaraisuuden piirissä, vaiko jotain muuta. Näin ollen perusteluista tulisi täsmentää, jotta ei jää tulkinnanvaraisuutta siitä, missä vaiheessa luvanvaraisuus syntyy datakeskushankkeiden hankekehitysmallissa.

Lakiesityksen 4 §:n 1 momentin 7 kohdan e alakohdassa säädettäisiin, että seurannan piiriin kuuluisi myös sähkömarkkinalain mukainen luvanvarainen sähköverkkotoiminta. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan luvanvaraiseen sähköverkkotoimintaan liittyvät uutta liiketoimintaa luovat sijoitukset on perusteltua saattaa seurannan piiriin, koska kantaverkko ja jakeluverkot ovat yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria. Metsähallitus kiinnittää huomiota siihen, että uusiutuvan energian hankkeissa voi olla kyse myös yhteisistä liityntäjohtoista eli sähkömarkkinalain mukaisista sähköntuotannon liittymisverkoista, jotka eivät sähkömarkkinalaissa säädettyjen edellytysten täytyessä ole luvanvaraista sähköverkkotoimintaa. Tällaiset liittymisverkot voivat kuitenkin olla olennainen osa useiden uusiutuvan energian hankkeiden muodostamaa kokonaisuutta ja niiden toteuttamisedellytyksiä. Hallituksen esityksen perusteluissa olisi siten syytä selventää, miten lakia sovelletaan yhteisiin liityntäjohtoihin ja muihin hankekokonaisuuden kannalta olennaisiin energiainfrastruktuurijärjestelyihin, jotka eivät muodollisesti kuulu sähkömarkkinalain mukaisen luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan piiriin.

5. 5 § Luvan hakeminen

-

6. 6 § Omistussuhteiden tarkastelupisteet

-

7. 7 § Ääniosuuden laskeminen osakeyhtiössä

-

8. 8 § Lupamenettely ja lupaviranomaiset

-

9. 9 § Ehtojen asettaminen

-

10. 10 § Asian raukeaminen

-

11. 11 § Poikkeus luvan hakemisvelvollisuudesta

-

12. 12 § Luvan myöntämättä jättäminen

-

13. 13 § Lupaviranomaisten tiedonsaantioikeudet

-

14. 14 § Tietojenantovelvollisuus

-

15. 15 § Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen viranomaiselle

-

16. 16 § Lain kiertäminen

-

17. 17 § Menettely lain laiminlyönnin tapahtuessa

-

18. 18 § Uhkasakko

-

19. 19 § Seuraamusmaksu

-

20. 20 § Seuraamusmaksun määrääminen

-

21. 21 § Seuraamusmaksulautakunta

-

22. 22 § Seuraamusmaksun määrän kokonaisarviointi

-

23. 23 § Seuraamusmaksun määrä

-

24. 24 § Seuraamusmaksun täytäntöönpano

-

25. 5 luku Erinäiset säännökset

-

26. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

-

27. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Metsähallitus pitää tärkeänä, että lain jatkovalmistelussa huomioidaan valtion maa- ja vesialueiden erityinen merkitys uusiutuvan energian, datakeskusten, strategisten raaka-aineiden, yhteisvoimajohtojen ja muun kriittisen infrastruktuurin hankkeissa. Metsähallitus toimii näissä hankkeissa valtion maanomistajan/-haltijan, käyttöoikeuden luovuttajan tai hankekehittäjän asemassa eikä turvallisuus- tai lupaviranomaisena. Tämän vuoksi on tärkeää, että ulkomaisiin sijoituksiin liittyvä valtiollinen turvallisuus- ja huoltovarmuusarviointi toteutuu mahdollisimman selkeästi lain määritelmien puitteissa ja lain määrittämissä menettelyissä eikä jää maanomistajan/-haltijan sopimusehtoisen riskienhallinnan varaan.

Niemelä Juha
Metsähallitus

Oikarinen Susanna
Metsähallitus